

KISA ÖZETLER

Özetleri ekranı büyüterek okuyunuz ..

BİLİM FELSEFESİ

MEDYA SOSYOLOJİSİ

KLAS. MANTIK

HAZIRLAYAN ; E. Y.

not ; bilim felsefesi özeti > özel bir ders videosundan özet çıkarılmıştır .alıntıdır .

BİLİM FELSEFESİ

= BİLİM FELSEFESİ =

ÖZEL PİSKİN

ÜNİTE 1

Bilim felsefesi gözlem ve deneye dayanan bilimlerden

Sosyoloji, psikoloji gibi biyoloji, Antropoloji gibi Matematik olmaz

Bilim felsefesinde incelenen her kavram ve sorunun 3 boyutu vardır.

Ontoloji = Bilimin konusuna ilişkin kavram

Epistemoloji = Bilimin Amacı

Metodoloji = Bilimin Yöntemi

Bilim Varlıklarla ilgilerir somut nesneler, olaylar ve hem geçmiş, gelecekle ilgilerir

Somut nesne

Kitle = Aynı türden kitlelerin tümü - Bir miktar bakır gibi

Birey = Atom ve yıldızlar, cisimler, bakteriler, kişiler bir bireydir

Olgular = Gerçek olan durumdur. karşılığı olan gerçek olması lazımdır.

Yalın Olgular = Bir nesnenin kendisine ait özelliği olması portakalın sululu olması biberin acı olması

Başkasında da ayrıca ilişki olmalı

Belli bir zamanda belli bir yerde belli özelliği taşımaktadır.

Yalın Olmayan Olgular => değilleme = Pozitif olması bir şeyin Ahmet Akkılı değildir

tümel evetleme olgusu = Bahsettiğin şeyin tamamını evetlersen aşık aşık

Koşullu Olgusu = Belli bir bakır teli yeterince ısıtılır ise genleşir

koşula bağlı

tümel Koşullu Olgusu = Tüm metaller yeterince ısıtıldığında genleşir.

tümünde bahsedip koşul vermiş.

Olaylar = Somut bir şeyin değişmesi yada başka bir şeyle etkileşmesi

maui kağıdın kırmızıya dönmesi iki arabanın çarpışması gibi

Salt Olaraklı Durum = Gerçek olmayan durum.

Nesne Dizesi => Bir bilim insanının elmanın sadece tadıyla ilgilenmesi

gengine bakmamak, biçimine bakmamak gibi

Tek özelliğiyle ilgilenmesi

Belirlenebilirlik özellik = Genel kavramca belirlenebilirlik denir

Soba çok sıcak belirlenebilirlik denir.

Belirlemez özellik Sobaın sıcaklığı 30° de olduğunda belirlemez olur sıcaklık

Bandırma Ankara arası sıcak dersan belirlemezdir

Bilimin Amacı = Konusu olan varlıklar üzerinde sağlam bilgi vermektir

Bir önermenin karşılığı varsa doğrudur.

Bazı önermelerin doğruluğu için gözlem ve deneyle saptanabilir.

Yalın önerme = Gözlem önermeleri 22 sayıdaki yalın önermenin tüm evetlemesi

biçimindedir.

Bilimsel önermenin 3 koşulu yerine getirmesi gereklidir.

Kabul Koşulu = Önerme bilim insanınca kabul edilmeli.

Gerektirdirme koşulu = Önermenin şu yolda bu sebeple gerekçeleri sunulmalı

Doğruluk koşulu = Önerme doğru olmalı Olgu karşılığı olan önermeyi doğru kılar ve bu varlığa doğru kılar denir

Bilim Yöntemi =

Fiziksel işlemler = Gözlem, deney ve ölçmedir. Somut dmalı etkileşim olmalı.

Düşünsel işlemler = hayal kurarsun. tümdengelimsel + tümevarımsal çıkarımları =
hayal gücünü kullanarak hipotez kurma

Tümden gelim = Sonucunun ifade ettiği bilgi zaten öncülde vardır.

Örn = Bandırma Balıkesir'in ilçesidir.

Öncül doğru ise sonuç kesin doğrudur.

monotonik olma özelliği = Sebeplere yeni sebepler eklense de sonuç değişmezse
tümdengelimsel ya tamamen doğrudur ya da tamamen

yanlıştır. Dereceli değil yani %40 ile %100 ile
olamaz.

Tümevarım = Sebeplerinin çok olmasında ulaştığın sonuç daha fazla ise bilgi
Sebepler doğru olsa bile sonuç yanlış olabilir.

monotonik olma özelliği = Yeni şeyler eklense sonuç değişirse

Çıkarımlar derecelidir %20 şu %40 bu olabilir anlamında

Bilimsel hipotez sınamaya ilişkin yada kurmaya yarayan

1) Salt tümevarımcı görüş

2) Hipotez geliştirme görüşleri

3) Salt tümdengelimci - hipotez - Yöntemci görüş

4) Hipotez buluş görüşü

priori kabul - edilebilirliğin özelliği = Gözlem ve deneyle bağlı olmamasıdır.

Gözlem = Fiziksel bir yöntemdir

Gözlem yapısı ve işlevi =

- 1) Gözlem yapısını oluşturanlar: Gözlem zamanı, gözlem yeri, gözlemci, gözlem nesnesi, gözlem aracı, gözlem yöntemi, gözlem verileri, gözlem sonuçları
- 2) Gözlemleyiciler oluşturanlar = Gözlemci, gözlem zamanı, gözlem yeri, gözlem aracı, gözlem yöntemi, gözlem verileri, gözlem sonuçları
- 3) Gözlemleyiciler = Gözlemci, gözlem zamanı, gözlem yeri, gözlem aracı, gözlem yöntemi, gözlem verileri, gözlem sonuçları

- 1 Gözlemleyiciler nesne
- 2 Gözlemleyicilerin yapıldığı zaman aralığı pibi
- 3 Gözlemleyicilerin yapıldığı yer
- 4 Dolaysız olarak bizzat gözlemlemek
- 5 Dolaysız olarak yapılanın sonucu

Bir önermenin nesnel bilgi ifade etmesi için gerekli nitelikler

- 1- Bilim insanlarıca kabul edilebilir ve gözlem nesnel olmalı
- 2- Önermenin gerekçesi olmalı gözlem güvenilir olmalı
- 3- Önerme saplamalı değeri olmalı

Deneysel = Deneysel koşullarda deneyci hazırlar belirlenmiş olan gözlem deneyebilir

- Deneyci deneyi yapan kişi veya ekip
- Deney deneyi sorulan sorunun cevap bulmak için deney yapılır.
- Deney koşulludur. Deneyci önce koşulları yerine getirmesi için deneyi yapar.

Ölçme = Ölçmeye, deney, gözlem. Sayısal değer vermektedir

Dairesel Sıralamanın özellikleri = Yansımali olma (refleksif)

- 4 Bakışimli olma (Simetrik)
- 6 Geçişli olma (Transitif)

Büyük olma ve küçük olma ilişkisi ile ters orantılı

Ölçme fonksiyonları - Oran ölçeği - Uzunluk, zaman, sürat, kütle, hız, kuvvet, enerji, elektrik yükü gibi

- Aralık ölçeği = Sıcaklık, sapıklık
örn = Sıcaklık 20 ile 18°C arası pibi
- Sırasal ölçek = Sert, yumuşak, parlak, az parlak
- Adlandırıcı ölçek = Okul numarası, yada kimlik numaraları pibi

Ölçme = Gözlem sorusunun cevabı hem doğru çıkabilir yada yanlış çıkabilir

= Bilim FELSEFESİ =

ÜNİTE

3

Bilimsel Açıklamaya Yol Açan Niye Soruları

- 1- Yalın olgu açıklaması = Herhangi bir nesnenin belli bir yerde ve zamanda bulunması, ^{olgu yalın olgudur}
- 2- Sınırlı düzenlilik açıklaması = Güneşin sadece neden elips şeklinde olduğunu açıklıyorsa, ^{sınırlı açıklama değildir.}
- 3- Doğa Yasası açıklaması = Doğayla uyumlu bir mevsimin açıklanması, newtonun sürtünme kaldırma kuvvetini açıklaması

Bilimsel Açıklama Modelleri: 4 tane dir

1- Yasacı Açıklama Modeli = Niye A? sorusunda A'ya cevap verdiğimiz için açıklama önerme yöntemleri oluşturan önemlere açıklama önerme ^{denir}

Bir açıklama yaparken tümdengelsel yöntem kullanırsan bu = tümdengelsel ^{yasacı açıklama denir.}

Tümdengelsel açıklamada olasılıksal birseyden açıklama yaparsan = olasılıksal tümdengelsel yasacı açıklama ^{denir.}

Bir açıklamada tümevarımsal çıkarımla türetilirse = olasılıksal tümevarımsal ^{yasacı açıklama denir}

Temellendirme = İki şeyin arasındaki etkileşimi; deneysel yasalara dayanarak ortaya koyma demektir.

Olasılıksal Yasacı Açıklama 3'e ayrılır =

- Bilimsel Bilgisel olasılık - önemeler
- Varlıksal olasılık - olay tipleri, olaylar
- İstatistiksel olasılık - olay tipleri, olaylar

Herhangi bir deneyi ve bu deneyin koşullarını belirleyen müdahale işlemine ^{deneyin} ^{denemesi denir}

Tek sonuçlu deneylere gerekli (Determinist) deney denir.

Birleştirici Açıklama Modeli =

Fredman'ın Birleştirici Açıklama Modeli = Düzenlilik ve yasalar açıklaması yapılır. Yalın olgular ek edilmez.

Fredman'ın açıklama modelinin baxanlı olabilmemesinin sorulan sorulardan verilen cevabın daha kısa olmasıdır.

Kitcher'in Birleştirici Açıklama Modeli = Düzenlilik ve yasalar açıklamasının yanında yalın olgularla da ilgilenmesidir.

Bir şeyin açıklaması sorulurken yapılan teoriler az olmalı ama cevap uzun olmalı ^{yöntem}

3) Pragmatik Açıklama Modeli = ^{Bas van Fraassen} ^{terafından ortaya konulmuş}

Niye A? sorusuna = olası, yanıtlar arasında yer alır.

4) Nedensel Düzeneksel Açıklama Modeli = ^{Wesley C. Salmon} ^{terafından ortaya konulmuş}

Çıkarım yapmaya dayanmaz.

Nedensel süreçler nedensel etkilemeler ortaya konur.

Salmon => Nedensel olmayan süreçlere sözle ^{süreç} ^{diğer}.

MEDYA SOSYOLOJİSİ

MEDYA Sosyolojisi

- Belirsizlikleri azaltarak, mümkünse ortak bir kabildirak bilme girişimine Bilim denir. 41 ①
- BİLME SEVİYELERİ = isimlendirme ve tanımlama gruplandırma ilişki kurma ileriye tahmin etme
- Hiç bir bilgi yoksa yapılacak ilk şey isimlendirme ve tanımlama
- Bir tanımın veya açıklamanın doğruluğu tanımladığını ne ölçüde doğru açıkladığına bağlıdır.
- Bilimsel bilgi ve açıklamalar sadece özel çıkarları gerçekleştirme işini yapabilirler.
- Şeylerin benzer veya ayırtedici özelliklerine göre sınıflandırılması kategorilendirme
- Kapitalizm için birinci tür işlevsel bilgi üreten bilim bilim ve teknolojidir. ikinci tür Yönetimsel
- Yönetimsel bilginin temelleri = Örgütlenmiş din, ahlak, düşman ideolojiler, bireysel çıkar düşüncesi
- Ekonomi, Kapitalizmin yaşamın her alanında sorunları çözmek için yarattığı bir dalıdır.
- Sosyolojinin akademik alan olarak ünü girmesi 20. yy olmuştur.
- Cesare Lombroso = Kitle psikolojisi Freud = Principles of population - malthus = criminal men - uico = Kriminoloji
- Weberin Sosyal ilgisinde bulunan konular = Sosyal sınıf, statü, din, güç, iktidar, Rekabet yoktur.
- Sembol ilişkisi görüşünün kurucusu WEBER.
- 1944 sonu 20yy başında tutucu sekizinci yaklaşımın temel taşı olarak görülen arş. japon = CHARLES DARWIN
- Talcot parsonsun öncülüğünü yaptığı pozitivist yapısal işlevcilik AMERİKADA 1930-1960'da çıktı.
- İletişimi, toplumun neyi nasıl yapacağını veya yaptığını belirleyen bir şebekce olarak gören DURKHEIM.
- H. SPENCER = İngilterenin 19yy'da liberal demokratik eğilimin temsilcisidir.
- H. SPENCER = Toplumu biyolojik organizmaya benzetir. Evrim sürecinde toplumlar askeri yapıdan endüstriye geçiş.
- Sosyolojik fonksiyonlarımızın kurucusu DURKHEIM'dir. Ona göre Gajdaş toplumunun hastalık nedeni AHLAKTIR.
- Liberal Demokratik geleceği 20. yy başlarında sürdürenler = DEWEY - PARK - COOLEY - BLUMER.
- 1950'lerin yeni sosyoloji yaklaşımı MİLLS'in çalışmalarında doğmuştur.
- Medya Sosyolojisinde mikro yaklaşımın sorabileceği sorulardan biri Nasıl hissediyorsundun.
- İnsanın ve toplumun varlık biçiminin oluşumu ne ürettiği konusunu içermek.
- İletişim denildiğinde sadece bireyin kendisi ve dışı ile iletişimi anlaşılmaz. gereksinimdir.
- Toplumsal ilişkiler içinde hissedilmiş ve oluşturulmuş, değiştirilmiş ve normalleştirilmiş gereksinim yaratılmış
- Eylem, iletişim değildir. Eylem gerektiren bir iletişim eylemsiz yapılmaz, Söz söyleme iletişimsel bir eylemdir. Söz iletişimsel eylemin ifadesel içerisidir.
- Bilgisayarda sohbet etme parasyasol bir faaliyettir.
- Tüketici üretilebilir. Düşünsel olan duygu, değer, düşünce ve inançta üretilebilir.

= MEDYA Sosyolojisi =

54. (2)

- İletişimde karşımıza çıkan yapılar = Biyolojik, Sosyopsikolojik, toplumsal ve sosyal örgütlenme
- Mesaj alışverişi bir iletişim değildir.
- Mısırlıların sözden yaptıkları, yazı yazmak için kullandıkları aracın adı, PAPIRUS
- Kağıda Avrupa'ya tanıtılan ARAPLAR'dır. Mısır yazısı FENİKE ALFABESİNE döndü
- Çin tekstilden yapılan kağıdı geliştirdi. PAPIRUS'UN icadı iletişimde taşınabilirlik kolaylığı sağladı.
- Hayvan derisinden yapılan kapıda PARİFÖMEN denir. YUNANLILAR peleistimistir.
- İletişimi üretmek için gerekli olan ve varoluşa gelen öğelere DOĞAL ARAÇ denir.
- İletişimi üretmek için gerekli teknolojilere YAPAY ARAÇ denir.
- Günümüzde en değerli iletişim aracı paradır.
- İletişimin öğeleri = Araç, mesaj, konu ve amaç.
- İki kişiyi içeren bağlamsal iletişimin adı kişiler arası iletişimdir. İki kişiden fazla olan grup iletişimi, örgütte gerçekleşen örgütsel, mesajların elektronik ortamda yayımlandığı KİTLE iletişimidir.
- İletişimde şimdiki belirleyici bağlam tarihsel bağlamdır.
- Zaman iletişim veya insanı değiştirmez
- İnsanın yaşamının her anında olan tutarlı veya tutarsız olabilen düşünsel yapılara İDEOLOJİ denir.
- Teknolojinin kullanılmadığı doğal olanı kullanarak yapılan iletişim teknolojiyle aracılanmamış iletişim. Bankara örn. olarak işaret etme, gösterme, seslenme ve konuşma gösterilebilir.
- Bireyin düşünmesi sorunlarına çözüm araması kişinin kendisiyle iletişimidir.
- İnsanın tüm diğer varlıkları kurduğu iletişim kişiler ötesi iletişimidir
- Kişinin kendi kendisiyle iletişimi olarakta görülebilecek kişiler ötesi iletişim cansız modellerle iletişimidir.
- Çeşitli yoğunlukta örgütlü yapılar içindeki insanların karşılıklı iletişim türü kişiler arası iletişimidir.
- Vücudun kendi kendini ayarlayarak sürmesini sağlayan içsel sistem HOMEOSTATİSTİR.
- Beyin ve omurilikten oluşan sinir sistemine MERKEZİ SINIR SİSTEMİ denir.
- Sinir uyarılarını vücudun diğer bölümlerine taşıyan sinir sistemi PERİFERAL SİSTEM'dir.
- Vücuttaki hayati organların düzenlenmesi ve kordinasyonu sağlayan OTONOM SİSTEM'dir.
- İstenli hareketler ve kas iskelet sisteminden sorumlu SOMATİK SİSTEM'dir.
- Karşıya geçerken bir fren sesi duyduğunda, Tehlike anında SEMPATİK SİSTEM devreye girer.
- Sempatik Sistem = Kalp atışı artar, Damarlar genişler, Kan akışı hızlanır, terleme artar.
- Tehlike geçtikten sonra vücudun normale dönmesini sağlayan PARASEMPATİK SİSTEM'dir.
- Kara Sonuç şişen bir yerin şişliğini indiren hormon KORTİZOL Hormonudur.
- İnsanın kendisiyle iletişimin olması için iyi bir eğitime gerek yoktur.
- Kendisiyle iletişimin aşamaları = Gereksinin hissetme, bilgi toplama, bilgiyi süreçten geçirme, karar verme.
- Kararların tanınması ve yorumuna ALGI denir.

* duyularla alınan uyaranların tanınması ve yorumuna ALGI denir.

= medya sosyolojisi =

- Herhangi bir belirsizliği ortadan kaldırmak için kendisiyle iletişimin bilgi toplama aşaması kullanılır. 54⑤
- Kişiler arası iletişimin üretim tarzları = İkili, tekil, çoklu ve monolog konuşma
- Konuşmacının kendisine sunduğu konuşma SOLİCİTASYON denir.
- İki kişiden fazla kişinin yaptığı diyalog POLİLOG örn = Okul bahçesinde konuşan öğrenciler.
- İletişimin üretim tarzını belirleyen faktörler = tarafların amacı, psikoloji, ilişkinin karakteri, kültürel gelenekler.
- BERGER ve CALABRESE göre ilk iletişim 7 faaliyetten oluşur.
- Anlamanın içerdiği süreçler = idrak etme, kavrama, yorumlama, bilgileri bulma YARATMA YOKTUR.
- Duygu yoğunluğu artıkça insan davranışları daha az rasyoneldir.
- Dinleme türleri = Seçimsel, Savunucu, Duyarsız, Pusu kurma. 😊
- Konuşulan sözü içermeyen ifade, Enformasyon verme veya davranışa sözsüz İLETİŞİM denir.
- Açık ve belirgin olan kendi başına kullanıldığı bağlamda açık anlam ifade eden jestler AMBLEM denir.
- Sözle söyleneni açıklamak veya göstermek için kullanılan jest türü TASVİREDİGİDİR.
- El sallama bir AMBLEMİLERE örnektir.
- Gersondan 2 şey isterken bir yandan da pıncıkla işret yapmak TASVİREDİCİLER sınıfındadır.
- Gösterge türü jestler = Gülme, bağırma, susma, yüz ifadesi
- Bekletme göz gösterisi olabilir.
- Sözsüz iletişimin işlevleri = Kimlik tanımlama, Duygusal işlev, güç ve Statü, Farklılaştırma.
- El ile kaşınma belgin büyüklüğünü gösterme Sözsüz iletişimin RESMETME işlevidir.
- Örgütlü Sosyal yaşamın başlaması birlikte yaşamaya bağlıdır. İlk ve temel örgüt AİLEDİR.
- Eski çağlardan beri siyasal güç olan en köklü ve egemen örgütlenme DİNDİR.
- Kaynakları harekete geçirmek kolektif amaçlar için kabalık, grup, dernek, örgütler oluşturma sürecidir OBERSCHALL
- Örgütün biçimi ve yapısını belirten kavram örgüt yapısı.
- Örgüte ait tarihsel bağlam, amaç ve işlevlere gelen üstretim ilişkilerinin doğasını anlatan kavram ÖRGÜTSEL İLİŞKİ.
- Örgütlenmenin yapısal doğasını değiştiren dışsal öğelerden biri YASALARDIR.
- Örgüte ait tarihsel bağlam, amaç ve işlevlere gelen
- Örgütsel görevlerin yapılması ve işlemin bitirilmesiyle ilgili işlev ÜRETİM.
- Örgütün sürekli gelişmesiyle ilgili kurallar ve politikalar MUHAFAZA ETME'dir.
- Örgütte değişimle ilgili işlev yenilikçidir.
- Örgüt iç ve dış çevresi daha tahmin edebilir kılmak belirsizlik azaltma işlevi (Halklı ilişkiler)
- Örgütün günlük gelişmesi sırasında genellikle resmi olmayan daha fazla olan iletişim resmi olmayan iletişimidir.
- Burada böyle yapılır ifadesi resmi olmayan iletişime örnektir.
- Yönetimsel söyleminin yayılmasında aracılar değil yaygın rolü olmayan personel SEKİTERLER'dir.

KLAS. MANTIK

= KLASİK MANTIK =

ÜNİTE 1

Mantık biliminin kurucusu Aristoteles'tir. Organon adında 6 kitap yazmıştır. 6. kitap şunlardır: kategorikler, önermeler, birinci analitik, ikinci analitik, topikler, sofistika deliller. Akıl yürütmenin mantığının bel kemiği tasım'dır. Aristoteles'e göre = Zihnin konuları aynı zamanda varlığında konulardır. Aristoteles akıl ilkeleri = Ödeşlik, gelişmezlik, üçüncü halin olumsuzluğu temel olan iki değerli (doğru yanlış) mantıktır. Aristoteles'e göre tümdengelim kesin ve zorunlu sonuç veren bir akıl yürütme yöntemi. Akıl yürütme bir önermenin (sonuç) başka bir önerme (sebebi/öncü) kullanılarak doğruluğunun ispat edilmesidir. 3. yy. Organon yorumcularından Ammonius Saccas Aristoteles'in 6 kitabına Aristoteles'in Retorik ve Poetik adlı eserleri ile Porphyrus'un beş tümelî konu olan İsoföji adlı eseride eklemiştir. İlk defa Petrus Ramus mantığı bölümlere ayırırken terim, önerme, çıkarım (tasım) bölümlerine metod konusunu ekledi.

Mantığın ilkeleri

- 1- Ödeşlik ilkesi = Bir akıl yürütmenin başında bir terime ağaç diye verilen isim o akıl yürütme boyunca değişmez ağaç ağacıdır.
- 2- Gelişmezlik ilkesi = Söylenen şey birbiri ile gelişmemelidir. Öm. ~~A-A olmayandır~~ Bütün insanlar ölümlüdür demiş sonra Bazı insanlar ölümlü değildir bu önermeler birbiri ile gelişir.
- 3- Üçüncü halin imkansızlığı ilkesi = A A olmayan arasında 3. imkanyoktur yani birşey ya doğrudur ya yanlıştır.
- 4- Yeterli Neden ilkesi = Bu ilke Leibniz tarafından akıl yürütme ilkelerinden ^{sıyılmıştır.} His bir yere yeterli neden olmadan doğru değildir. Bir önermenin doğruluğu nereden diğer bir önermedir. Bu insan ölümlüdür önermesi Bütün insanlar ölümlüdür önermesini temellendirir.

= KLASİK MANTIK =

ÜNİTE 2

Kavram ve Terim

Kavram bir şeyin zihnindeki tasarıdır.

Kavram dil ile ifade edilirse terim adını alır.

Söylenen şey çok uzun da olsa herkes aynı şeyi anlıyorsa kavram sayısı tekler. denir.

Kavramın genel olması demek bir niteliği taşımasıdır.

Kavram Çeşitleri

- 1- Tek tek ele alınlarına göre = Tümel, Tekil ve Tikel Kavramlar
Eğer kavram bir sınıfın tümüne işaret ediyorsa tümel kavramdır.
Şehir, insan, ağaç bütün dıyorsa tümel kavram
Eğer kavram tek bireye işaret ediyorsa tekil kavramdır.
İstanbul, Emine sadece emineden bahsettiği için tekil kavramdır.
Kavram bir önermede özne olarak kullanılabilir tikel kavram olur.
Bazı şehirler, Bazı insanlar gibi.

2- Somut ve Soyut Kavramlar.

Kavram varlığa neşeye işaret ediyorsa somut - ağaç, insan, yeşil gibi
Kavram doğrudan ifade ediyorsa soyuttur - insanlık, dürüstlük, güzellik

3- Kollektif ve Distribütif Kavramlar

Bireyler grubunu ifade edip grupta gerçekleşen kavramlar kollektiftir - ordu, sendika
Yine bireyler grubunu ifade edip bireyde gerçekleşen kavramlar distribütiftir - asker, işçi

4- Olumlu ve Olumsuz Kavramlar

Bu kavram ayrımını İngiliz mantıkçısı De Morgan yapmıştır.

İnsan olumlu bir kavram insan olmayan olumsuz kavramdır.

Birbirleriyle İlişkilerine Göre Kavramlar

1- Özlük ve İlihtillik Kavramlar

Bir şeyin özünde olan bir şeyden söz edilirken örneğin insan akıllı hayvandır.
Terminde insanın özünde akıl vardır zaten ona bir şey yüklenmemiştir özlük bu
İlihtillik ise o şeyin özünde yoktur yüklenir örneğin insan akıllıdır önermesi:
akıllı kavramı insanın özünde değildir. Bu ilintiseldir. Herkes akıllı olmak zorunda değildir.

Mantıksal düşünme akıl yürütme yöntemleri

(1)

Bir akıl yürütme ile bir sonuç çıkarma

Bugün hava -5 derece bugün kar yağacak. Sıcaklığa bakarak akıl yürütmüştür.

Bir çıkarım (tasım) yapılabilmesi için en az iki öncül lazım.

- bütün insanlar ölümlüdür

- Sokrates bir insandır.

- O halde Sokrates ölümlüdür gibi sonuç olabilir.

En bilinen akıl yürütme yöntemi; tümevarım, tümdengelim ve analogi'dir.

1- Tümdengelim (dedüktif Akıl Yürütme) Genelden özele doğru ilerler.

Bu tür genellemeler juri bilgi vermez

Örn - Bütün metaller ısıldığında genişler.

- Bakır bir metaldir

- O halde bakır ısıldığında genişler (sonuç)

Tümdengelim akıl yürütmesinde öncüller doğru olsa da sonucun doğru olmadığı görülür. Mantıksal olarak geçerli değildir.

2- Tümevarım (indüktif Akıl Yürütme) Öncüller yani sebepler sınırlı kalmaz sonuca ulaşmak için. Öncüllere kesin sonuca götürmez sonuç yanlışta olabilir.

Örn = Gözlediğim A1 karpas karadır

Gözlediğim A2 karpas karadır.

O halde bütün karpaslar karadır. - Sonuç yanlış nedey sadece gözlemlerini söylemiş.

Birçok Afrikalı ile karşılaştım.

Karşılaştığım bütün Afrikalılar siyahı idi.

O halde bütün Afrikalılar siyahtır sonuç yanlış çünkü birçok diğ. beşlemiş cümleye tümevarım yöntemi deniyor.

3- Benzeşim (Analogi) Benzeşim juri hemen hemen aynı şeyleri beşlemek, yapmak.

Zeynep ile Ayşe aynı takımı tutuyor. Basket oynamayı seviyor ikisi de iyi resim yapıyor

Ayşe'nin macera romanlarını sevdiğini biliyoruz. O halde Zeynep'te macera

romanlarını sevir dedir diye düşünebiliriz. Ortak özelliklere bakarak sonuç

Sonucun doğru olma özelliği artabilir ama sonuç kesin değildir.

Kavramların Görselli Göstergeleri

2

Nelile, Gerçeklik ve Kimlik

Bir şeyin ne olduğu bildiren şeye nelile denir. Bu bir kedi gibi.

Elle tutulur gözle görülen şeyler gerçekliktir. zihin dışındaki

Kimlik bir kavramın kime işaret ettiğini gösterir. Bir nesne yada varlık.

İşlem ve Kapsam

Bir kavram içine aldığı bireylere işaret ederse o bireyle o kavramın kapsamıdır.

Örn: Kedi kavramı içine aldığı bireyler; tencir, siyah, uzun kedi kavramının kapsamıdır.

Eğer kavram bireylerin ortak özelliklerine işaret ediyorsa o nitelikler kavramın

işlevini teşkil eder. Örn- hır, fıtma gibi bireyler duygululuk, akıllık, gülsüclük gibi nitelikler insan kılın bu nitelikler insan kavramının işlevini teşkil eder.

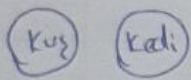
Kavramlar arası ilişkiler

İşitlik = Kavramlar içiştir

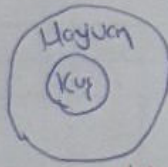
Her kuş öterdir.
Her öten kuştur.

Ayrılık Kavramların birbiri ile alakası yoktur.

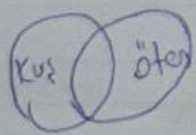
Hiçbir kuş kedi değildir.
Hiçbir kedi kuş değildir.

Tem Girişimlik Kavramlar biri diğerini içine alıyorsa tam girişimlik denir.

Bazı hayvanlar kuştur.
Bütün kuşlar hayvandır.

Eksik Girişimlik iki kavramdan her biri diğerinin bazı bireylerini içine alırsa. aralarında eksik girişimlik vardır.

Bazı kuşlar öterdir.
Bazı ötenler kuştur.

BES Tümel (Cins, tür, ayırım, özgürlük, ilinti) 2

Cins = Kavram ve işlem bakımından tanımlanır. Ortak özellikleri olan iki kavramdan kavramı daha fazla olandır. Ve altında türlerin sıralandığı şeylerdir; Balık, kedi, at, kuş nedir? Çup Hayvan bir cins ifadesidir.

Tür = Gerçeklikleri aynı olan birçok şeye Bunkr nedir? Çup, Zeynep, +ahir, harun, nedir? İnsan dır diye kasıtlık verilir

İnsan özel türdür bölünemez çünkü.

Canlı bölünebilir türde göreceli tür olarır.

Canlı ağaç, hayvan, bitki, canlıdır bunlar türlere bölünebilir

Ayırım = Aynı tür içinde bulunan türleri birbirinden ayıran niteliktir. Öm = Akıl insanı duygulu cinster ayıran niteliktir.

Özgürlük ve ilinti = Eğer sıfatlar yalnız bir türe ait ise özgürlüktür. Gölmek insana özgüdür.

Ama uyumak bir ilintidir.

Sadece insana ait değil hayvanlarda uyuyabilir.

Tanım ve Bölme

Tanım bir kavramın işlemini

Bölme ise kavramını belirtir. Her iki işlem birbirini tamamlar.

Özle ilgili tanım daha doğru tanımdır. Kavramı yeri açıkça belirtir.

İlintiye ait tanım niteliklerini bildiren tanımdır.

Beş Tümele Göre Tanım Çeşitleri 2 tanım.
Özle ilgili Tan Tanım = Bir terimin yakın cinsiyle yakın ayrımından yapılan
İnsan konusca hayvandır. Hayvan insanın yakın cinsi konusca ise yakın ayrımıdır.

Özle ilgili Eksik Tanım = Bir terimin uzak cinsiyle yapılan yakın ayrımıdır.
İnsan konusca cisimdir. "Konusca" insanın yakın ayrımı "cisim" ise uzak cinstir.

İlinti ile ilgili tam tanım = Bir terimin yakın cinsi ile ve özölüpü ile yapılan tanım.
İnsan gülecü hayvandır. Hayvan insanın en yakın cinsi
Gülecük ise insanın özölüpüdür.

İlinti ile ilgili eksik tanım = Bir terimin yalnız ilintileri yada uzak cinsi
ve ilintisiyle yapılan tanım
İnsan uygun cisimdir "Uygun" insanın ilintisi
"Cisim" uzak cinsidir.

Yalnız ilintilere örn = Kuş beslenendir. Kuş başkasıyla kıyaslanıyor.
"Beslenen" kuşun ilintisidir.

Tanımlanana Göre Tanım Çeşitleri (Gerçek tanım, Adsal Tanım)

Gerçek tanım = Elle tutulan, gözle görülenler.

Adsal tanım = Düşünsel varlıklar için yapılan tanım, bilim, dev, üşgen

Tanımlanmazlar

Aşk, nefret, kin, renk duyguların tanımını yapamaz. onları kişisel deneyimimizde olur.

Tanım Koşulları

Tanım tam olmalı, tanım başka birşeyle tanımlanmamalı, gelişmiş öneme
olmalı, ne çok geniş ne çok dar olmalı.

Bölme

Bir bütünü unsurlarına Ayırılması = Örn: Suyun bölünmesi Hidrojen + Oksijen

Bir bütünü tikellerine bölünmesi = Örn = çizginin düğü çizgi eğri çizgi diye
ikiye bölünmesi

Örn = üşgenin dar geniş, solik diye üşebölünmesi

Bölmenin Koşulları Bölme tam olmalı, bölmenin kapsamına giren hiçbir
şey bölme dışı bırakılmamalı, bölümlerden biri ona aykırı olmalı.

= KLASİK MANTIK =

ÜNİTE
3

Önerme Kavramı

Soru cümlesi, emir cümlesi, dilek cümlesi, istek cümlesi önerme değildir.

Önerme yargı bildirmelidir.

Aristoteles'e göre bir önerme, Bir şey hakkında bir şey kabul eden veya inkar eden sözdür. Örn Kar beyazdır. Errol çalışkandır.

Önerme Özellikleri

- 1- Gereklilik: yargı sayısı
- 2- Yargının niteliği
- 3- Yargının niceliği

Yargının Niteliğine göre önermeler

Olumlu ve olumsuz önermeler

dir dir ekleri: olumlu yargı değildir olumsuzluk vardır.

Bütün öğrenciler çalışkandır. Sözü tümel olumludur.

Yargının Sayısına göre önermeler

a) Basit yada katapodik önerme

Özne + yüklem + bağlaçtan oluşur. Kar beyazdır

Hepsini içine dahil ederse tümel önerme dir. Bütün anneler değerlidir

Hiçbir insan ölümlü değildir

tümel

olumsuz

Tikel olumlu önerme özne den terimin bir kısmını içine alır.

Bazı insanlar doktordur. Bazı insanlar doktor değildir

tikel

olumlu

Bazı

olumsuz

Tekil önermede ise öznenin tek bir bireyi göstermesi

Ayşe çalışkandır. Anaerut zeki değildir.

tekil

olumlu

Tekil

olumsuz

Belirsiz önerme özne nicelik belirtmez Bilgin filozof (Herpi bilgin

Açıklayıcı fikir getiren önermeler kompozit önermedir.

Örn: Babası tarafından pınar ile Ayşe çalışkandır.

b) Birleşik önermeler Birden fazla yargı gerektiriyorsa önerme ve, veya, ancak gibi eklerle bağlanır.

Birleşik önermelerde bir kısmı açık olarak verilir.

Birleşik önermelerde bir kısmı açık olarak verilmeyebilir.

Bilesikligi Anlaks belli olan onemeler Bilesik
1-Kosullu onemeler Sateler Yagmur yagarsa sateler islar. 3
Kosullu

bitisik kosullu oneme

Bir onemede iki yargi bildirince ikisinde olumlu olmalı.

Gunes dogarsa gisekler acar
olumlu olumlu
kosullu bitisik

Gunes dogarsa gisekler acar degildir.
kosullu bitisik olumsuz.

Aynak Kosullu oneme

Bir oneme olumlu iken ikicisi olumsuzdur. ikisinde aynı olamaz.

Hava ya gıktır ya kapalı.

Ya Anadolu ün. ya da Ege ün. kazanacağım. sadece birisi olabilir.

Bağlantılı onemeler

Bir cümlede birbirini ifade eden sözler ve ile bağlanır.

Teoman ve Ender çalışkan ve zekidir. Aynı ayrı cümle kurulmamış bağlanır.

Ne Ayşe ne Ahmet zekidir. Bağlanmış tek cümle

Mantık ve matematik öğreticidir. Bağlanmış. tek cümle

Sebeple (nedenli) onemeler

Günkü ve yeni kelimeleri ile açıklama yapar.

Mantık bilimseldir Günkü aklı dayandır.

Eklî oneme Ama, fakat, lakin gibi kelimelerle yapılan oneme

Para aşkı satın alabilir ama sağlığı alamaz.

Herkes sınava geldi Lakin o gelmedi.

Bilesikligi gizli olan onemeler 4 tane

Özgölü onemeler Ancak ve yalnız kelimeleriyle belirtilen onemelerdir.

Yanca tıp fakültesini kazandı

Diğerleri kazanmadı } Yalnız Yanca tıp fakültesini kazandı

Gıkarmalı onemeler Konunun bir kısmını söyleyip sen tamamını anlıyorsun.

Ben haris herkes üniversiteyi kazandı - Ben çıkarm yapıyorsun söyledikten

Karşılaştırmalı oneme En ve daha sözcükleri ile yapılır.

Emine yanca daha zekidir

Karşılaştırma

Sınıfı geçmenin en iyi yolu çalışmaktır.

ama başka yollar da vardır. diyor.

Sınırladıcı önermeler = Önermede iki yargı bildirir. Biri bahsettiği şeyin önceki zamanda diğeri sonraki zamanda olduğunu belirtir.
İki yıldır Eskişehir'e hızlı trenle gidiliyor. (Önceki gidilmiyormuş)
Eskişehir spor son üç maddi galibiyet alamadı. (Önceki almış)

Yargının kipliğine Göre Önermeler

Aristo tek kiplik kelimesini kullanmamıştır. Önermeler adlı kitabında;
Zorunlu, olumsuz, mümkün, imkansız önermelerden bahsetmiştir
İslam dünyasının matematiklerinin kabul ettiği kiplikler = Zorunlu, Davam, İmkân, Fîl

Önermeler Arası ilişkiler

Tümel olumlu, Tümel olumsuz, Tikel olumlu, Tikel olumsuz.

Karşı olma =

Karşıt önermeler. Doğru olan önermenin karşıtı yanlış olmalı
Ama Yanlış olan önermenin karşıtı ya doğrudur ya yanlış.

Bütün insanlar ölümlüdür. Doğru (Tümel olumlu)

Hiçbir insan ölümlü değildir. (Yanlış) (Tümel olumsuz)

Bütün insanlar dört ayaklıdır. Yanlış (Tümel olumlu cümle)

Altıkarşıt önermeler

Eğer tikel olumlu doğru ise diğer tikel olumsuz doğru veya yanlış olabilir.

Bazı insanlar doktordur. Doğru

Bazı insanlar doktor değildir. Doğru

Bazı insanlar ölümlü değildir. Yanlış

Eğer tikel olumsuz doğru ise

Bazı insanlar olumsuz değildir. Doğru

Bazı insanlar olumsuzdur. Yanlış

Altıkarşıt önermeler

Gelişik önermeler = Hiçbiri kedi iki ayaklı değildir → Bazı kediler iki ayaklıdır.

Döndürme = Yükleme özne olur. Özne Yükleme şeklinde

Düz döndürme = Olumlu yada olumsuz önemli değildir.

Hiçbir insan taş değildir

Hiçbir taş insan değildir. miyalekçe şeyler.

Bütün bazı kelimelerine dönmeliymiş.

Ters döndürme = Olumlu yada olumsuzu dokunmadan.

Tüm insanlar ölümlüdür.

Tüm ölümlü olmayanlar insan olmayanlardır.

Hiçbir kelimesi bazıya dönecekmiş.

- * Tasarımlarda iki öncül sonu ikisinde olumlu ise sonuç olumlu olmalı //
- * İki tikel öncüde bir sonuç çıkmaz.
- * Öncüllerden biri tikelse Sonuçta tikel olmalı

Hipotetik yorumlama =

Her iki öncüde tümel ise sonuç = tikel olamaz.

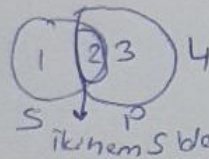
^{Tümel} Bütün memeliler hayvandır.
^{Tümel} Bütün aslanlar memelidir.
 Öyleyse ^{tikel} bazı aslanlar hayvandır. } kurula aykırı
 hipotetik kurula

Varlıksal olarak yorumlamada ise

Bütün memeliler hayvandır Bütün bazııda içine aldığı için
 Bütün aslanlar memelidir. varlıksal olarak geçerlidir.
 Öyleyse bazı aslanlar hayvandır.

Öncüde dunsuz bir önerme sonuçta dunsuz olursa
 hem hipotetik hem varlık olarak geçersiz olur.

Venn Diyagramı ile Test

İkisi hem S'de hem P'de var.

Entimemler Tasarımı oluşturur önermelerden birinin veya ikisinin ifade edilmediği Örneğin: Bütün diktatörler hırslı insanlardır.
 Dolayısıyla bütün diktatörler merhametsizdir. (Eksik olarak yazılmış)

Zincirleme tasarım = Öncüller birbiri ardına gelir.

Sorutlar Öncüde önce ~~önce~~ ^{göklem} ikincisi ~~göklem~~ ^{özne} şeklinde ise = Göklem sorutlarıdır.

Göklem Sorutları = Öncüde önce özne ilincisinde göklem ise göklem sorutlarıdır

Epikerem (Deliller tasarımı) iki öncüde de gerçekleşen göklem tasarımıdır

